

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKİ DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

Magistratura pilləsi üçün

İXTİSAS: 060112 - COĞRAFIYA MÜƏLLİMLİYİ

**İF-M 10461 “TƏDRİS ƏDƏBİYYATI VƏ ONDAN İSTİFADƏ”
fənninin**

P R O Q R A M I

Bakı Dövlət Universiteti TMS yanında Tədris vəsaitlərinə nəşr hüququnun (qrif) verilməsi üzrə daimi fəaliyyət göstərən Komissiyanın qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №)

Bakı 2016

TƏDRİS ƏDƏBİYYATI VƏ ONDAN İSTİFADƏ

İzahat vərəqi

«Tədris ədəbiyyatı və ondan istifadə» fənni “ Coğrafiya müəllimliyi” istiqamətində «Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası» ixtisasının magistratura pilləsində II kursun III semestrində 45 saat (30 saat – mühazirə, 15- məşğələ) həcmində tədris edilir.

«Tədris ədəbiyyatı və ondan istifadə» kursunun tədris edilməsinin sonunda tələbələr:

Bilməlidir:

- coğrafiya dərsliklərindən istifadə edilməsi üçün tələbləri;
- onların tərtib edilməsində iştirak edən müəlliflərin fəaliyyəti ilə tanış olmağı;
- dərslik və müəllim üçün vəsaitlərin tərtib edilməsi tələblərini;
- dərsliyin metodoloji konsepsiyasını;
- dərsliyin layihələşdirilməsi və yazılmasına verilən tələbləri

Bacarmalıdır:

- coğrafiya fənni üzrə yazılmış orta məktəb dərslik və dərs vəsaitlərini təhlil etməyi;
- dərsliyin qiymətləndirilməsində ekspertlərin rolunu qiymətləndirməyi;
- müəllim üçün metodik vəsaiti təhlil etməyi

Yiyələnməlidir:

- kurikulum standartları əsasında yazılan dərslikləri tərtib edilmə mexanizmlərlə;
- dərsliklərin tərtib edilməsinə verilən qiymətlərlə tanış olmaq;
- siniflər üzrə dərslikləri təhlil etməyə;
- atlas və xəritələr üzərində işlərin təşkil etməyə

Proqram həm də magistr dissertasiyası üzərində müstəqil tədqiqatlar aparılmasında yardımçı vasitə rolunu oynaya bilər.

Mövzular üzrə saatların paylanması

№	Mövzular	cəm	Ocümlədən	
			müh.	sem.
1.	Tədris ədəbiyyatının yaranması, əhəmiyyəti, tarixi formalaşması	2	2	
2.	Ənənəvi coğrafiya dərslikləri	4	2	2
3	Müasir coğrafiya dərsliklərinin tərtibatı-	2	2	
4	Dərsliyin layihələşdirilməsi və yazılmasına verilən tələblər	4	2	2
5	Dərsliyin metodoloji konsepsiyası	2	2	
6	VI sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	4	2	2
7	VII sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	2	2	
8	VIII sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	4	2	2
9	IX sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	2	2	
10.	X sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	4	2	2
11	XI sinif Coğrafiya dərsliyin təhlili	2	2	
12	Müəllim üçün metodik vəsait.	4	2	2
13	Tədris ədəbiyyatı digər növləri və onlardan istifadə	2	2	
14	Atlas və tədris xəritələri. İş dəftərləri	4	2	2
15	Nümunəvi dərsliyin tərtib edilməsi	3	2	1
	Cəmi:	45	30	15

1.Tədris ədəbiyyatının yaranması, əhəmiyyəti, tarixi formalaşması- Dərslik nədir. Dərsliklərin yaranma tarixi. İlk dərsliklər. Azərbaycanda coğrafiya dərsliklərinin yaranması. Q.R.Mirzəzadənin Ümumi coğrafiya dərsliyi. M.Baharlinın “Azərbaycan coğrafiyası” dərsliyi. Qasım Gülün “Azərbaycan” dərsliyi. Dərsliklərin nəşriyyat poliqrafiya cəhətdən təkmilləşdirilməsi(1),(3),(4).

2. Ənənəvi coğrafiya dərslikləri- Sovet hakimiyyəti illərində yazılan coğrafiya dərslikləri. Dünyada mövcud olan coğrafiya dərsliklərinin təhlili.Dərslik müəlliflərinin

secilməsi. Müstəqillik illərində yazılmış coğrafiya dərslikləri. Ənənəvi coğrafiya dərsliklərinə verilən tələblər. Kurikuluma qədərki dövrdə yazılan coğrafiya dərsliklərinin dizayn, məzmun baxımından qiymətləndirilməsi(1),(2),(3),(4),(5)

3. Müasir coğrafiya dərsliklərinin tərtibatı- Müasir coğrafiya dərsliklərinin tərtib edilməsinə verilən tələblər. Coğrafiya dərsliklərinin quruluşu. Standartların dərsliklərdə reallaşması. Tədris vahidləri, mövzular. Şəkil-sxemlər, qrafiklər, sual və tapşırıqlar, şagirdlərin praktik fəaliyyətə cəlb edilməsi yolları(1),(2),(3),(4).

4.Dərsliyin layihələşdirilməsi və yazılmasına verilən tələblər. Düzgünlük, inkluzivlik, əyanilik, tamlıq, müasirlik, ardıcılıq, yaş səviyyəsinə uyğunluq. Təlim vaxtına uyğunluq. Fəal təlim şəraitinin nəzərə alınması, oxunaqlıq, gigiyenik tələblərə uyğunluq, tapşırıqlarda KİV məbələrindən istifadə və istifadə olunan mənbələrin göstərilməsi (4),(5),(6),(9).

5.Dərsliyin metodoloji konsepsiyası. Metodoloji konsepsiyanın mahiyyəti: təsəvvür, inkişaf, tətbiq, qiymətləndirmə baxımından dərsliklərin təhlili. Məzmunun işlənməsi baxımından, dil və yazı üslubu baxımından, dizayn, rəsm və illüstrasiyalar/bədii tərtibatbaxımından, tapşırıqların elmi-metodiki uyğunluğu baxımından qiymətləndirilməsi. Dərsliklərin psixoloji, məzmun, təqvim-tematik, məntiqi baxımdan qiymətləndirilməsi. “Azərbaycan Respublikasında dərslik siyasəti” nin mahiyyəti. Qiymətləndirmə meyarları (1),(2),(3),(4),(9).

6.VI sinif Coğrafiya dərsliyin mahiyyəti-Dərslik müəllifləri. Dərsliyin nəşri. Dərslik üzrə ekspert rəyləri. Dərsliyin metodoloji konsepsiyası. İlkin təsəvvürlərin formalaşdırılması; onların inkişafı;qazanılan bilik və bacarıqların tətbiqi; onların qiymətləndirilməsi. Standartların mövzularda reallaşması. Dərsliyin quruluşu: maraqqoyatma, fəaliyyət, izahlar. Bu maraqlıdır, öyrəndiklərinizi tətbiq edin, nə öyrəndiniz, öyrəndiklərininzi yoxlayın, dərstdən sonra, ümumiləşdirici tapşırıqlar, açar sözlər. İdrak fellərinin dərslikdə əks olunması. Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (1),(4),(5),(6), (9).

7.VII sinif Coğrafiya dərsliyin mahiyyəti- tədris vahidləri. Dərslik müəllifləri. Dərsliyin nəşri. Dərslik üzrə ekspert rəyləri. Dərsliyin metodoloji konsepsiyası. İlkin təsəvvürlərin formalaşdırılması; onların inkişafı; qazanılan bilik və bacarıqların tətbiqi; onların qiymətləndirilməsi. Standartların mövzularda reallaşması. İdrak fellərinin dərslikdə əks olunması. Dərsliyin quruluşu: maraqqoyatma, fəaliyyət, izahlar. Bu maraqlıdır, öyrəndiklərinizi tətbiq edin, nə öyrəndiniz, öyrəndiklərininzi yoxlayın, dərstdən sonra, ümumiləşdirici tapşırıqlar, açar sözlər. Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (2),(3),(4),(5),(7),(9).

8.VIII sinif Coğrafiya dərsliyin mahiyyəti- Dərsliyin metodoloji əsası. Müəllif qrupu. Dərsliyin nəşr vəziyyəti. Məzmun və illüstrasiyalar. Tədris vahidi və mövzular. Standartların reallaşması. Dərsliyin ekspert qiymətləndirilməsi. Dərslik haqqında rəylər. Dərsliyin müsbət və mənfi cəhətləri. Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (1),(2),(5),(6)(8),(9).

9. IX sinif Coğrafiya dərsliyin mahiyyəti- Dərsliyin quruluşu. Standartların reallaşması. Dərsliyin metodoloji əsası. Dərslikdə tədris vahidləri. Mövzular və onların məzmunu. Dərsliyi quruluşu: fəaliyyət növləri-xəritə, mətn, sxem üzrə iş fəaliyyətlərinin quruluşu. İllüstrasiyalardan standartların reallaşması üçün istifadə. Bu maraqlıdır rubrikası. Dərsliyin qiymətləndirilməsi Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (2),(3),(4),(5),(6).

10. X sinif Coğrafiya dərslinin mahiyyəti Dərslinin quruluşu. Standartların reallaşması. Dərslinin metodoloji əsası. Dərslidə tədris vahidləri. Mövzular və onların məzmunu. Dərslini quruluşu: fəaliyyət növləri-xəritə, mətn, sxem üzrə iş fəaliyyətlərinin quruluşu. İllüstrasiyalardan standartların reallaşması üçün istifadə. Bu maraqlıdır rubrikası. Dərsliyə aid ekspert rəyləri. Dərslinin qiymətləndirilməsi Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (1),(2),(3).

11. XI sinif Coğrafiya dərslinin mahiyyəti Dərslinin quruluşu. Standartların reallaşması. Dərslinin metodoloji əsası. Dərslidə tədris vahidləri. Mövzular və onların məzmunu. Dərslini quruluşu: fəaliyyət növləri-xəritə, mətn, sxem üzrə iş fəaliyyətlərinin quruluşu. İllüstrasiyalardan standartların reallaşması üçün istifadə. Bu maraqlıdır rubrikası. Dərsliyə aid ekspert rəyləri. Dərslinin qiymətləndirilməsi Mətn və mətndənkənar komponentlər üzrə işin təşkili (1),(2),(3),(6).

12. Müəllim üçün metodik vəsait- vəsaitin quruluşu, fənn üzrə məzmun standartlarının reallaşma cədvəli, İllik planlaşma nümunəsi, fənlərarası inteqrasiya cədvəli, illüstrasiyalar üzrə işin təşkili, ümumiləşdirici tapşırıqlar, kiçik summativ qiymətləndirilməsi. Tədris vahidlərinin izah edilməsi. Müəllim üçün vəsaitin qiymətləndirilməsinə verilən tələblər. Müəllim üçün vəsaitlərin qiymətləndirilməsi.(nümunə əsasında) (1),(2),(3),(4),(9).

13. Tədris ədəbiyyatı digər növləri və onlardan istifadə- Dərs vəsaitləri. Metodik göstərişlər. Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi. Test sorğu kitabları. İş dəftərlərinin tərtib edilməsinə verilən tələblər. Siniflər üzrə summativ qiymətləndirmə vəsaitlərinə olan tələb(1),(2),(9).

14. Atlas və tədris xəritələri. İş dəftərləri - Coğrafiya tədrisi üçün tələb olunan xəritələr. Xəritələrin qruplaşdırılması. Kontur xəritə üzərində iş qaydaları. Coğrafiya kurikulumuna uyğun tədris atlasının hazırlanmasına verilən tələblər. Atlasın tərkibinə daxil olan xəritələrin məzmunu. İş dəftərləri (1),(2),(6).

15. Nümunəvi dərslinin tərtib edilməsi- Dərslük nümunələri. Nümunəvi dərslük mündəricatının hazırlanması. Dərslinin konsepsiyasının yaradılması. Dərslinin strukturunun hazırlanması. Nümunəvi dərslinin tərtib edilməsi (1),(2),(3),(4),(5),(6) (9).

Ədəbiyyat

Əsas

1. Cenni L. Stil. Kurtis S. Meredit, Çarlz Templ «Dərslük necə olmalıdır» Açıq cəmiyyət İnstitutu Bakı 2003. 71s.

2. Cenni L. Stil. Kurtis S. Meredit, Çarlz Templ “Tənqidi təfəkkür inkişafın əsasıdır” IV kitab Bakı 2000

3. Cenni L. Stil. Kurtis S. Meredit, Çarlz Templ « Birgə təhsil» V kitab Açıq Cəmiyyət İnstitutu Bakı 2000

Əlavə

4. Методика преподавания географии Под редакцией Е.Таможней Москва 2008

5. Яковлева Н.М. Проектная деятельность учащихся география 9-11 классы. Волгоград 2008. 136с.

6. «Методика и технология обучения географии в школе» И.Душина, Е.Таможня. Москва 2004. 170 с.

7. Qəribov Y.Q, Seyfullayeva N.S, Hübətova Ş.H, Şabanova Y.Ə. İsmaylova T.S. “Coğrafiya” Müəllim üçün vəsait. VII sinif üçün metodik vəsait Bakı nəşriyyatı 2013. 140 s.

8. Eminov Z.N, Səmədov Q.M, Əliyeva A.V. "Coğrafiya" VIII sinif  c n. M l lim  c n vəsait. Bakı. "X z r" nəşriyyatı 2015. 210s.
9. www.kurikulum.az